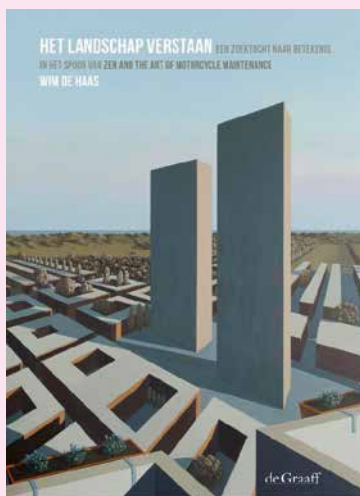

Het landschap verstaan

Een zoektocht naar betekenis in het spoor van Zen and the art of motorcycle maintenance

Wim de Haas, Uitgeverij de Graaff, 2023, 188 pp, ISBN 9789493127098, € 25,50

Wie na het lezen van de ondertitel 'Een zoektocht naar betekenis in het spoor van Zen and the art of motorcycle maintenance' blijft hangen, zal zich in de regel aangetrokken voelen tot filosofie. Want wees eerlijk: wie verwacht dat na zo'n titel er een makkelijk weg te werken stukje proza volgt, is natuurlijk naïef. We hebben het hier over stevige kost. Daar moet je niet voor weglopen en dat deed ik dus niet. Neem je je vak serieus, dan zijn dergelijke boeken af en toe noodzakelijk als reflectie op de waan van de dag. Als dat de opzet is van het boek, dan is het in die opzet geslaagd.

Wim de Haas, bij Wageningen Environmental Research werkzaam als onderzoeker naar de relatie tussen mens, natuur en landschap, neemt de lezer mee op zijn zoektocht naar wat landschap kan betekenen voor onze tijd, waarin we voor meerdere transities staan die onvermijdelijk het aanzien van ons landschap zullen veranderen. Deze zoektocht voert hij uit door het nareizen van de beroemde *road trip* door de VS ongeveer halverwege de jaren 70 waarvan Robert Pirsig verslag deed in *Zen and the art*

of motorcycle maintenance. Daarmee is ook de ondertitel van dit boek verklaard. Destijds was dit werk baanbrekend en Pirsigs ideeën schijnen volgens De Haas zelfs de Nederlandse planologie van die tijd fundamenteel te hebben beïnvloed. En daarmee dus ook het aanzien van ons land op meerdere plekken.

De Haas neemt de lezer hoofdstuk voor hoofdstuk – min of meer gelijk aan van dag tot dag – mee in wat Pirsig destijds observeerde in en filosofeerde over het landschap. Hij zet daar zijn eigen observaties tegenover door telkens een eigen filosofisch uitgangspunt te pakken en daarover te reflecteren. Gaandeweg wordt duidelijk dat De Haas voorstander is van de vergelijking tussen taal en landschap, of beter, dat we landschap moeten opvatten als een taal. Als je die taal spreekt, dan kun je de verhalen die daar uit voortvloeien gebruiken voor de toekomstige inrichting. Taal heeft dan als functie om informatie over te dragen. Een dergelijke insteek zou voor veel beleidsmakers wel eens heel nieuw kunnen zijn. Het helpt ook om misverstanden over de omgang met landschap beter te begrijpen. In de landschapspraktijk van alledag in Nederland zien we dat dit ook werkt. Niet voor niets is het instrument landschapsbiografie de laatste jaren sterk in opkomst om als gemeenschappelijke basis te dienen voor toekomstige keuzes. En wat te denken van landschapselementen die als 'leestekens van het landschap' ons vertellen hoe het landschap ter plekke is ontstaan en zich heeft ontwikkeld?

De auteur behandelt ook andere meer abstracte benaderingen als taalhandelingsgenres, de landschapszin met vier zijden. Het voert te ver om dat hier uit te leggen. Ik volsta met de constatering dat dit boek nuttig is als reflectie op de vanzelfsprekendheid van het begrip landschap in ons werk. Of je het leest voor de ontspanning of er een geconcentreerde studie van maakt, hangt af van je eigen hang naar diepgang en filosofie. Hoewel vlot geschreven, het blijft een lastig onderwerp.

Edwin Raap

De Houtfabriek. 21 misverstanden over bos en bomen

Simon Klingen, Uitgave Klingen Bomen, www.klingenbomen.nl, 2022
Paperback, 176 pp, ISBN 978-90-825985-0-6, € 18,50

Simon Klingen is in de wereld van het Nederlandse bosbeheer al zo'n 40 jaar geleden uitgegroeid tot een bekende, toonaangevende bosbeheerder. Rond 1990 werkte hij met zijn leermeester Jan Sevenster in het kader van het multifunctionele bosbeleid het concept uit voor geïntegreerd bosbeheer. Met dit concept trok hij het bosbeheer weg vanachter de studeertafel en de rekenmachine, en liet hij daarvoor in de plaats de bosbeheerder kijken en interpreteren wat er in het bos gaande is. Theoretische hokjes-concepten werden vervangen door praktische waarnemingen waarover buiten het gesprek werd aangegaan. Gesprekken die de rek zochten in het denken over bos, over hoe je kan oordelen over het vervullen van functies en kwaliteiten.

Sinds het bereiken van zijn pensioengerechtigde leeftijd richt Klingen zich sterker op een breder publiek om zijn kennis over de principes van het bosbeheer te delen. Met zijn boslessen, enkele in eigen beheer uitgegeven boekjes en verfrissende interviews in de landelijke media toont hij niet alleen zijn brede inzichten, maar weet hij deze ook in een toegankelijke en leeswaardige vorm uit te dragen. Zijn boekjes zijn verplichte kost voor

journalisten, ecologen, bestuurders en betrokken burgers die zich meer in het bosbeheer willen verdiepen. En bosbeheerders kunnen ze benutten bij hun onmisbare communicatie met de omgeving over voorgenomen beheeringrepen. Met een goede uitleg en het tijdig ontzenuwen van misverstanden over het bosbeheer is heel wat stennis te voorkomen. Klingen neemt in dit boekje een 21-tal van zulke misverstanden (M1 t/m M21) onder de loep.

De geselecteerde misverstanden geven een behoorlijk goed overzicht van de vele maatschappelijke vooroordelen over bos en bosbeheer. De wijze waarop Klingen die behandelt is neutraal en objectief en hij toont empathie voor de bron van ieder misverstand. Met feitelijke informatie relateert en weerlegt hij vervolgens de opvattingen, waarmee hij de lezer tegelijkertijd voorziet van inzicht in wat bos en bosbeheer zoal inhoudt. Moeilijk liggende en gevoelige opvattingen gaat hij niet uit de weg. De manier waarop hij misverstanden als 'M9 Bomen leven in harmonie met elkaar' en 'M10 Bos is natuurbos óf productiebos' pareert zou menig criticus aan weerszijden van het spectrum moeten inspireren.

Het knappe van dit boekje is, dat Simon er geen propaganda-boekje van gemaakt heeft over bos en bosbeheer, maar juist een genuanceerd en lezenswaardig profiel geeft aan bos en de vele opvattingen erover. De opbouw van het boekje is goed doordacht: de eerste hoofdstukken behandelen de meest algemene misvattingen (M1 Een dikke boom is een oude boom). Hoe verder je komt (M13 Bosaanplant is dé remedie tegen klimaatproblemen), hoe complexer en controversiëler de vraagstukken zijn (M20 Voedselbos is een soort bos). Ondertussen groeit stap voor stap de kennis van de lezer over bos als fenomeen en als onderdeel van onze samenleving. *De Houtfabriek* is een aanrader voor iedereen met interesse in bos en bosbeheer, ongeacht of je leek of deskundige bent op dit vlak. De informatie en de manier van behandelen bieden goed perspectief op meer begrip voor en meer vertrouwen in de keuzes die nodig zijn voor onze bossen.

Erwin Al